

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**КРИВОРІЗЬКИЙ ЛІЦЕЙ БЕЗПЕКОВОГО СПРЯМУВАННЯ
ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)/МОБІНГУ
У КРИВОРІЗЬКОМУ ЛІЦЕЇ БЕЗПЕКОВОГО
СПРЯМУВАННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ**

УХВАЛЕНО

На засіданні Вченої ради ДонДУВС
від «13» жовтня 2025 року,
протокол № 3

ВВЕДЕНО В ДІЮ

наказом ректора ДонДУВС
від «13» жовтня 2025 року
№ 522

м. Кривий Ріг

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕИНЯ

1.1. Положення щодо протидії булінгу (цькування)/мобінгу у Криворізькому ліцеї безпекового спрямування та національно-патріотичного виховання Донецького державного університету внутрішніх справ (далі за текстом - Положення) визначає завдання і напрями попередження та захисту психологічного здоров'я, морального та соціального благополуччя всіх учасників освітнього процесу, запобігання та протидію у Криворізькому ліцеї безпекового спрямування та національно-патріотичного виховання Донецького державного університету внутрішніх справ (далі за текстом - Ліцей) будь-яким формам психологічного, фізичного, економічного, сексуального насильства, проявам неетичної поведінки, встановлює права і обов'язки учасників освітнього процесу щодо реагування та вирішення конфліктних ситуацій, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки в службових та приватних стосунках, недбайливого ставлення до постраждалих осіб, недопущення дискримінаційних діянь в Ліцеї.

1.2. Положення розроблено з урахуванням вимог Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України від 18.12.2019 №2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», Указу Президента України від 21.09.2020 №398/2020 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства», Постанов КМУ «Про затвердження порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі» від 22.08.2018 №658, «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорсткого поводження з дітьми» від 04.06.2025 №658, Наказів МОН України від 20.03.2020 №420 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26 лютого 2020 року № 293», від 26.02.2020 № 293 «Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти», від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами», Листів МОН України від 14.08.2020 № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження протидії булінгу (цькуванню)», від 29.01.2019 № 1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. № 2657-VIII», від 29.12.2018 №1/9-790 «Щодо організації роботи у закладах освіти з питань запобігання і протидії домашньому насильству та булінгу», від 18.05.2018 №1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству», від 28.10.2014 №1/9-557 «Методичні рекомендації щодо

взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей», Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, Положення про Криворізький ліцей безпекового спрямування та національно-патріотичного виховання Донецького державного університету внутрішніх справ.

1.3. Суб'єктами вказаного Положення є педагогічні працівники, інші працівники Ліцею, батьки (опікуни) та ліцеїсти.

1.4. Норми та правила цього Положення є однаковими для всіх учасників освітнього процесу в Ліцеї.

1.5. Положення, зміни та доповнення до нього затверджується рішенням педагогічної ради Ліцею та вводиться в дію наказом директора Ліцею.

1.6. Основною метою щодо запобігання та протидії булінгу (цькування)/мобінгує психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу у Ліцеї, формування негативного ставлення до булінгу (цькування)/мобінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя всіх учасників освітнього процесу: здобувачів освіти, педагогічних працівників, інших працівників Ліцею.

1.7. Головними завданнями щодо запобігання та протидії булінгу (цькування)/мобінгує:

- підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу про булінг (цькування), його причини та наслідки, порядок реагування на випадки булінгу (цькування)/мобінгу тощо;

- навчання ефективним формам спілкування;
- корекція поведінкових деструкцій;
- навчання стратегіям конструктивного вирішення конфліктних ситуацій;

- розвиток адекватного рівня самооцінки;
- формування навичок саморегуляції поведінки;

розвиток емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема: розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та поважати права інших.

2. ВИЗНАЧЕННЯ БУЛІНГУ ТА ІНШИХ ВИЯВІВ НЕЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

У даному Положенні застосовано терміни в наступних значеннях:

2.1. Булінг (цькування) - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю постраждалої особи.

2.1.1. Типовими ознаками булінгу є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін - кривдник (булер), постраждала особа (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування постраждалої особи інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції постраждалої особи;
- грумінг (цькування) - психологічна маніпуляція насильників, маскування агресії за піклуванням. Суть цієї тактики полягає у тому, що одна і та ж людина напоказ може проявляти симпатію до підопічних (дітей та підлітків), жартувати, робити компліменти, цікавитись їхнім життям (і разом з тим, при індивідуальному спілкуванні з підопічними, проявляти насильство в певній формі), щоб ніхто не помітив, що така приязна особа має потяг до насильства.

2.2. Дискримінація за будь-якою ознакою - прецедент, ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

2.3. Інші вияви неетичної поведінки - мобінг, дискримінація за будь-якою ознакою, сексуальні домагання.

2.4. Економічне насильство - форма насильства, що включає умисне позбавлення їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні необхідних послуг, примушування до безоплатної праці, інші правопорушення економічного характеру.

2.5. Запобігання випадкам булінгу (цькування)/мобінгу та іншим виявам неетичної поведінки - система заходів, що здійснюється учасниками освітнього процесу, спрямованих на підвищення рівня їх обізнаності щодо форм, причин і наслідків насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

2.6. Кібербулінг (інтернет-мобінг або електронний булінг) - форма насильства, що вчиняється за допомогою електронних засобів комунікації з метою розміщення у соціальних мережах, форумах, чатах, мобільних додатках інформації, яка принижує честь та гідність особи, її залякування або провокація задля одержання влади над людиною та психологічної насолоди від її страждань.

2.7. Психологічне насильство - форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування,

залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

2.8. Фізичне насильство - форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

2.9. Конфлікт - це відкрите чи приховане протистояння протилежно спрямованих, несумісних одна з одною потреб, інтересів, соціальних установок, планів тощо у свідомості окремої особи, яке виникає в між особистісних взаємодіях окремих осіб чи груп.

2.10. Кривдник - особа, яка вчиняє булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки щодо учасників освітнього процесу.

2.11. Мобінг (цькування) - систематичні (повторювані) тривалі умисні дії або бездіяльність роботодавця, окремих працівників або групи працівників трудового колективу, які спрямовані на приниження честі та гідності працівника, його ділової репутації, у тому числі з метою набуття, зміни або припинення ним трудових прав та обов'язків, що проявляються у формі психологічного та/або економічного тиску, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, створення стосовно працівника напруженої, ворожої, образливої атмосфери, у тому числі такої, що змушує його недооцінювати свою професійну придатність.

2.12. Вимоги роботодавця щодо належного виконання працівником трудових обов'язків, зміна робочого місця, посади працівника або розміру оплати праці в порядку, встановленому законодавством, колективним або трудовим договором, не вважаються мобінгом (цькуванням). Вимоги та дії суб'єктів, учасників освітнього процесу, а саме педагогічних працівників, вихователів, щодо належного виконання ліцеїстами своїх обов'язків згідно встановлених норм і правил, не вважаються мобінгом (цькуванням).

2.13. Протидія булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки - система заходів, що здійснюються учасниками освітнього процесу, спрямованих на припинення булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки, надання допомоги та захисту постраждалій особі, а також на належне розслідування випадків булінгу (мобінгу).

2.14. Постраждала особа - працівник Ліцею або ліцеїст щодо якого було вчинено булінг (мобінг) та/або інші прояви неетичної поведінки.

2.15. Спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадків булінгу (цькування) та інших проявів неетичної поведінки.

3.ОЗНАКИ БУЛІНГУ(ЦЬКУВАННЯ)/МОБІНГУ

3.1. До булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу та на прилеглих територіях

(включно з навчальними приміщеннями, приміщеннями для занять спортом, проведення заходів, коридорами, роздягальнями, вбиральнями, їдальнею тощо) та (або) за межами Ліцею під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи Ліцею та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою директора ліцею, в тому числі дорогою до (із) Ліцею.

3.2. Типовими ознаками булінгу (цькування)/мобінгу є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін (кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу/мобінгу), спостерігачі (за наявності).

3.3. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування)/мобінгу учасника освітнього процесу в Ліцеї, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикова поведінка, зухвала поведінка;
- не врівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати навчальні заняття з посиленням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- ауто агресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття;
- пошкодження чи зникнення особистих речей;
- вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіо матеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

4. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)/МОБІНГУ ТА ІНШИХ ВИЯВІВ НЕЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

4.1. Спеціально уповноважена особа зобов'язана:

- організовувати контроль за виконанням заходів, спрямованих на запобігання та протидію в Ліцеї булінгу (цькування)/мобінгу та інші прояви не етичної поведінки;
- здійснювати контроль за не допущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання або іншими ознаками;
- сприяти створенню безпечного освітнього середовища в Ліцеї, вільного від булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки та вживати заходів для надання соціальних, психологічних та освітніх послуг працівникам та здобувачам освіти, які вчинили, стали свідками або постраждали від булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки;
- в разі виявлення ознак булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів не етичної поведінки інформувати про це керівництво Ліцею.

4.2. Здобувачі освіти мають право на:

- повагу людської гідності;
- захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки, пропаганди та агітації, що завдають шкоди їх здоров'ю;
- отримання соціальних, психологічних та освітніх, виховних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів не етичної поведінки.

4.3. Ліцеїсти зобов'язані:

- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу в ліцеї, дотримуватися етичних норм;
- не вчиняти булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки;
- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;
- дотримуватися чинного законодавства, організаційно-розпорядчих та установчих документів Ліцею;
- інформувати керівництво Ліцею про факти булінгу (цькування)/мобінгу та інші прояви неетичної поведінки стосовно ліцеїстів та працівників, спостерігачами яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

4.4. Мають право на:

- повагу до гідності;
- захист професійної честі;

- захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки.

4.5. Працівники Ліцею зобов'язані:

- дотримуватися педагогічної етики;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- особистим прикладом утверджувати повагу до суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, гуманізму, толерантності;
- не вчиняти булінг (цькування)/мобінг та інші прояви неетичної поведінки;
- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти, дотримуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку Ліцею, виконувати свої функціональні обов'язки;
- інформувати керівництво ліцею про факти булінгу (цькування)/мобінгу та інші вияви неетичної поведінки стосовно здобувачів освіти, працівників Ліцею, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення таких протиправних діянь.

4.6. Батьки (опікуни) ліцеїстів мають право:

- отримувати інформацію про діяльність Ліцею, у тому числі щодо надання соціальних, психологічних та освітньо-виховних послуг особам, які постраждали від булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, стали його свідками або вчинили булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки.
- подавати заяви про випадки булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки стосовно ліцеїста;
- вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу (цькування) та інших проявів неетичної поведінки стосовно дитини.

4.7. Батьки (опікуни) ліцеїстів зобов'язані:

- сприяти керівництву ліцею у проведенні розслідування випадків булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки;
- проводити профілактичні бесіди зі своїми дітьми з метою упередження булінгу (цькування) та інших проявів неетичної поведінки в Ліцеї; виконувати рішення та рекомендації за результатами розгляду (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в Ліцеї.

5. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)/МОБІНГУ

5.1. Діяльність щодо запобігання булінгу (цькуванню)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки в Ліцеї здійснюється шляхом реалізації стратегій

інформування, діагностики, виховання, особистісно-орієнтованого підходу до кожного учасника освітнього процесу, розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу

5.1.1. Інформування. Ліцей надає на своєму вебпорталі відкритий доступ до Положення; Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї; (Зразок заяви про випадки булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї (Положення про булінг)).

5.1.2. Діагностика. Періодичне проведення моніторингу (аналіз медіа, соціальних сторінок учасників освітнього процесу, анкетування тощо) з метою виявлення фактів, що свідчать про наявність в ліцеї булінгу (цькування)/мобінгу та інших виявів неетичної поведінки. Анкетування учасників освітнього процесу проводяться анонімно. Медичні працівники під час надання медичних послуг у разі виявлення ознак насильства повинні терміново інформувати про це керівництво ліцею. Проводяться індивідуальні та групові консультації.

5.1.3. Виховання. Важливим завданням профілактики насильства є просвітницька робота, яку в Ліцеї здійснюють директор, заступники директора, вихователі, класні керівники, педагогічні працівники та практичний психолог.

5.1.4. Адекватне сприйняття і відповідна належна реакція на заяви та повідомлення про насильство. Формування готовності усіх учасників освітнього процесу негайно повідомляти та реагувати на випадки насильства в Ліцеї.

5.2. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу(цькуванню) в Ліцеї—це постійний системний процес, спрямований на:

- визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання виникненню булінгу (цькування)/мобінгу та(або) потенційних ризиків його виникнення;
- виявлення булінгу (цькування)/мобінгу та(або)потенційних ризиків його виникнення;
- визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів вирішення ситуацій булінгу (цькування)/мобінгу та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

5.2. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї ґрунтується на принципах:

- недискримінації за будь-якими ознаками;
- ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;
- партнерства та підтримки між педагогічним колективом Ліцею і батьками (законними представниками) неповнолітнього здобувача освіти;
- особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини;
- розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу; гендерної рівності;
- участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів Ліцею.

5.3. Завданнями діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню)/мобінгу в Ліцеї є:

- створення безпечного освітнього середовища в Ліцеї, що включає психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу;

- визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї;
- підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про булінг (цькування);
- формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування)/мобінгу як порушення прав людини;
- заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу (цькування)/мобінгу.

5.4. До заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї, належать заходи щодо:

- організації належних заходів безпеки відповідно до законодавства (пост охорони, відео спостереженням за місцями загального користування тощо);
- організації безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу;
- контролю за використанням засобів електронних комунікацій здобувачами освіти під час освітнього процесу;
- розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема:
 - розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та поважати права інших;
 - розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки;

здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом;

- відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю в суспільному житті;
- здатності визначати, формулювати та аргументовано відстоювати власну позицію, поважаючи відмінні від власних думки/позиції, якщо вони не порушують прав та гідності інших осіб;
- здатності критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, приймати обґрунтовані рішення;
- здатності до комунікації та вміння співпрацювати для розв'язання різних суспільних проблем, зокрема шляхом волонтерської діяльності тощо;
- підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу про булінг (цькування)/мобінг, його причини та наслідки, порядок реагування на випадки булінгу (цькування)/мобінгу тощо;
- створення в Ліцеї культури, що ґрунтується на нетерпимості до будь-яких форм насильства а дискримінації, в тому числі булінгу (цькування)/мобінгу.

5.5. Запобігання булінгу (цькуванню)/мобінгу та інших виявів неетичної поведінки в Ліцеї здійснюється відповідно до плану заходів, який щорічно

розробляється заступником директора з виховної роботи спільно з практичним психологом і затверджується директором Ліцею, публікується на вебпорталі Ліцею.

5.6. Запобігання булінгу (цькуванню)/мобінгу та інших виявів неетичної поведінки в Ліцеї забезпечується шляхом:

- проведення на постійній основі заходів у формі зустрічей, бесід, консультацій, лекцій, тренінгів, тематичних заходів, спільних переглядів та обговорень тематичних відеосюжетів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду.
- здійснення контролю за використанням засобів електронних комунікацій здобувачами освіти під час освітнього процесу;
- розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема: розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, принципів рівності та недискримінації, вміння відстоювати свої права та поважати права інших;
- виховання толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки;
- формування здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом тощо;
- створення в Ліцеї умов недопущення булінгу (цькування)/мобінгу та інших виявів неетичної поведінки і відповідного середовища;
- формування правосвідомості та правової поведінки, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості учасників освітнього процесу, створення умов для самореалізації їх особистості;
- проведення інших профілактичних заходів, спрямованих на недопущення поширення булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки в Ліцеї.

6. ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЛІЦЕЮ НА ВИЯВЛЕНІ ФАКТИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)/МОБІНГУ

6.1. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування)/мобінгу, стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, керівництво Ліцею.

Заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування)/мобінгу або підозру щодо його вчинення (у т.ч. анонімне) приймає директор Ліцею напряду чи спеціально уповноважена особа.

Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

6.2. Підставою для реагування на випадки булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки, є заява або повідомлення будь-якої особи, яка стала стороною булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки, або підозрює про його вчинення працівника Ліцею чи ліцеїста на підставі отриманої достовірної інформації.

6.3. Працівники Ліцею, здобувачі освіти, які стали спостерігачами булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки, зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- негайно поінформувати керівництво Ліцею про виявлений випадок булінгу (цькування)/мобінгу та інші прояви неетичної поведінки незалежно від того, чи поskarжилась йому постраждала особа чи ні.

6.4. Директор Ліцею у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування)/мобінгу:

- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників особи, яка стала стороною булінгу (цькування)/мобінгу;
- за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
- повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;
- скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення;
- доручає проведення службового розслідування за фактом булінгу (цькування)/мобінгу та інших проявів неетичної поведінки із визначенням уповноважених осіб (Додаток 2) «Про відповідальну особу та комісію з випадків булінгу (цькування)/мобінгу»;
- склад комісії затверджується наказом директор Ліцею.

6.5. Метою діяльності комісії є припинення випадку булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї, відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти у групі (класі), де стався випадок булінгу (цькування)/мобінгу; з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування)/мобінгу, та вжиття заходів для усунення таких причин, оцінка потреб сторін булінгу (цькування)/мобінгу в соціальних та психолого-педагогічних послугах та забезпечення таких послуг.

6.6. До завдань комісії належать:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування), зокрема пояснень сторін булінгу (цькування), батьків або інших законних представників неповнолітніх сторін булінгу (цькування);
- висновків практичного психолога та соціального педагога, відомостей служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, експертних висновків (за наявності), якщо у результаті вчинення булінгу (цькування) була завдана шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, інформації, збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо);
- іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;
- розгляд та аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування) та прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

У разі прийняття рішення комісією про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві, до завдань комісії також належать:

- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг та забезпечення таких послуг, в тому числі із залученням фахівців служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- визначення причин булінгу (цькування) та необхідних заходів для усунення таких причин;
- визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування) у групі (класі), де стався випадок булінгу (цькування);
- моніторинг ефективності соціальних та психолого-педагогічних послуг, заходів з усунення причин булінгу (цькування), заходів виховного впливу та корегування (за потреби) відповідних послуг та заходів;
- надання рекомендацій для педагогічних працівників Ліцею щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з неповнолітніми сторонами булінгу (цькування), їхніми батьками або іншими законними представниками;
- надання рекомендацій для батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

6.7. Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування)/мобінгу в Ліцеї та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення керівником Ліцею

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ)/МОБІНГ ТА ІНШІ ВИЯВИ НЕ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

7.1. Особи, винні у здійсненні булінгу (цькуванні)/мобінгу та інших виявів не етичної поведінки в Ліцеї, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну кримінальну відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

7.2. Якщо булінг вчиняє ліцеїст/ліцеїстка, то за нього/неї платитимуть штраф і виконуватимуть громадські роботи батьки або особи, які їх замінюють згідно з чинним законодавством.

Додаток 1

Форма заяви

Заява пишеться на ім'я директора згідно з ЗУ «Про звернення громадян».

Таке звернення може бути подано як усно, так і письмово.

Приклад заяви про булінг (цькування)/мобінг

Директору
Криворізького ліцею безпекового
спрямування та національно-

патріотичного виховання Дон ДУВС
майору поліції
Костянтину КОЛЕСНИКОВУ
вул. Олексія Різниченка, 91
м. Кривий Ріг
Email ліцею
Іванової Ірини Іванівни
Адреса проживання
Контактний телефон
Email для зворотного зв'язку

Заява

Зміст заяви викладається довільно.

В заяві повідомляється про випадки булінгу (цькування)/мобінгу, а саме обставини, місце, час та яким чином здійснювався булінг (цькування)/мобінг.

Вказується відомості про потерпілого (жертви булінгу (цькування)/мобінгу), кривдника (булера), спостерігачів (за наявності).

Додатково вказати обставини, причини, можливі попередні прояви булінгу (цькування)/мобінгу, прізвища присутніх при вчиненні дій, які постраждалий визнав як булінг (цькування)/мобінгу тощо.

У

Дата

Підпис

Додаток 2

Відповідальна особа

1. Відповідальною особою призначається працівник Ліцею з числа педагогічних працівників.

2. До функцій відповідальної особи відноситься прийом та реєстрація заяв, повідомлення директора Ліцею.

3. Відповідальна особа призначається наказом директора Ліцею.

4. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)/мобінгу

1. За результатами розгляду заяви директор Ліцею видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу (цькування)/мобінгу із визначенням уповноважених осіб.

2. З метою розслідування випадків булінгу (цькування)/мобінгу уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.

3. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор Ліцею створює комісію з розгляду випадків булінгу (цькування)/мобінгу (далі – Комісія) та скликає засідання.

4. Комісія створюється наказом директора Ліцею.

5. До складу комісії можуть входити педагогічні працівники (у тому числі практичний психолог), батьки постраждалого та булера, керівник закладу та інші заінтересовані особи.

6. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.

7. Якщо Комісія визначила, що це був булінгу (цькування)/мобінгу, а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор Ліцею зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.

8. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінгу (цькування)/мобінгу, а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що директор ліцею має повідомити постраждалого.

9. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

10. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службу у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування)/мобінгу

**Криворізький ліцей безпекового
спрямування та національно-
патріотичного виховання**